

Владета Вуковић

У ТРАГАЊУ ЗА АПСОЛУТНИМ

Милосав Балић, Ван своје љуштуре, Просвета, Београд

Роман Милосава Балића »Ван своје љуштуре«, иако пишчев првенац (претходно објавио збирку приповедака »Кора земаљска« 1974. и збирку песама »Тако ми сељаци« 1976), у многоме је неуобичајен и занимљив. Теоријски би се тешко дефинисао у стандардном школском смислу одређивања његових особености. Роман је успела симбиоза романескно-лирског и мемоарског, са више-мање успешним интерполацијама убедљивих наративних токова, који се психолошки мотивисано одвијају пред читаоцем у оживљавању сећања Милисаве Димитријевића из села Пакашнице, у болничкој атмосфери лекова и блиском додиру смрти. Присно и ненаметљиво исповедно тече монолог старчев, којим своцира успомене на детињство и младост, али су ти наративни токови испреплетени низом медитативног, лирско-исповедног, дневничког, проткани писмима и стиховима. Нема ту туге и жала за младошћу, већ самосвести о неминовној пролазности живота. Свестан је истине да је његов живот завршен и да су остали још бледи пламичци дотрајавања.

Милосав Димитријевић прича свој живот одсутном саговорнику Филипу (за кога сазнајемо из новинских вести да је убијен у Шведској). Балић ту прекида Димитријевићев монолог, а започиње Филипова сећања до његове стварне смрти да би појачао још више бесмисао старчевог дотрајавања. Старчев живот је испричан у

првом (наратор), а Филипов у другом лицу, што је посебно занимљиво и динамично у овом романескном ткиву.

Балић је трагао а и налазио углавном модеран књижевни поступак у разјашњавању психолошки сложених чворова у монолошком току Милисаве Димитријевића и у причању Филиповог живота. Везивно је ткиво у овом роману лика, конкретно Милисаве Димитријевића и Филипа, у доживљајном распону, емотивној тензији, лиризму који природно зрачи душевном супстанцом и племенитошћу, у живој испреплетености интуитивног, подсвесног и стварног: »А Морава још тече кроз мене, моје вене, време и векове, онда мутна и крвава, сада отрована и загабена, као и мој живот што је претекао и далеко смо сада са својим судбинама, ја стар и склеротичан, и она, вечно вијугава, бистра и млада, непоновљива, као некад кад је текла ка великом свету и моје мисли носила к њему.«

Милосав Димитријевић у колицима испред болничких врата посматра свет и размишља да ће сви они ногати и кракати једнога дана бити свишњи многица. У живој ретроспективи сећа се да је у првом светском рату спавао с левцима, у тренуцима глади јео обвћу и одећу, издржао немогуће на Кајмакчалану, Крфу и Виду, а сада нико не долази да га види (»Кад се човек разбоги, а поготову ако је стар, онда поступају с њим као са ст-

варима или оруђем»). Фине су лирске реминисценције о брату Радисаву који се прерано у земљу настанио, у **»брдски недобин«**, о мајци Дафини, о музицирању на виолини, о песмама, пољским травама. Интерполацији о манастирском животу, као и о распореду војске, доста су наглашене и упадљиве и немају директне везе са основним токовима романа. Занимљивија су и животворнија народна веровања и предања, која су ненаметљиво укључена у мемоарску прећу романа (**»лежи змија у сваком дому — домарка«**), али има и општих места о почетку нашег рабања и крају коначног нестајања (84-85) страна. Уверљива су сећања на мртве другове са Кајмакчалана, доживљаји са болесном Миленом нарочито импресивни, као и уверљив опис њене смрти.

Средишне ситуације из живота Милисави Димитријевића Балић повезује у асоцијативном везу на живописан начин, с изоштреним слухом за ду-

шевне преливе овог лика у психолошко-социолошком рељефу. Његови доживљаји нису обичне сензације, јер у романескном транспонувању зраче неухватљивим флуидом веродостојног и искреног саопштавања живота до морално-стоичког и свесно-трезвеног очекивања краја без икаквих заваравања и неутаживих елегичних јецаја узалудности. Заоденута у прочишћену метафоричку, под којом дише животворно романескно ткиво, Балићева проза нас уверава да је пред нама даровити романијер који налази свој пут. Иако његов првенац, и са неким очитим пропратним слабостима у композицији и повезивању епизодних и стожерних ситуација, роман **»Ван своје љуштуре«** је занимљив, а на појединим страницама је изражен у уметнички вишем напону. Плени једрином живота, колико и романескно оствареном свешћу главног лика о његовој неминовној пролазности.

ПОВЕЉА
ОКТОБРА